

***<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwj4j8KmhpwAhUSA2MBHahzApwQFjAAegQIBBAD&url=https%3A%2F%2Fwww.anre.ro%2Fdownload.php%3Ff%3DgKp%252Bhg%253D%253D%26t%3Dvdeyut7dlcecrLbbvY%253D&usg=AOvVaw2oXXPCbxoL-eeikXIPOFTO>

5. Concluzii și recomandări

5.1 Eficacitate

1. În ce măsură intervențiile POIM în sectorul energiei sunt efectuate în conformitate cu așteptările și produc schimbarea dorită (Obiective Specifice)?

209. *Concluzie:* Nivelul de implementare din februarie 2021 este scăzut, ceea ce limitează evaluabilitatea programului. Există dovezi că proiectele vor duce la schimbarea dorită, în ciuda întârzierilor suportate până acum în contractare și implementare. Proiectele demonstrative din Axa 6 au potențialul de a produce informațiile necesare pentru extinderea intervențiilor utilizând alte surse de finanțare (de ex. comerciale sau cu tarife reglementate).

210. Cu toate acestea, unele dintre proiectele RT sunt expuse riscului de a nu produce schimbarea dorită (în special Bucureștiul, care se va confrunta cu dificultăți în implementarea proiectului la timp, menținând în același timp sistemul operațional și o activitate continuă). Proiectele RT ar fi putut fi, de asemenea, concepute sub-optimal în două cicluri succesive, ca investiții axate pe producție și transport fără luarea în considerare adecvată a previziunilor cererii. În general, intervențiile POIM au fost mai progresive și mai ambițioase decât alte scheme de sprijin pentru a continua obiectivele politice precum eficiența energetică, SER, modernizarea rețelelor (energie electrică, gaz, RT) și interconectivitate și au oferit o structură mai bună pentru astfel de intervenții în lipsa unei strategii energetice.

211. *Recomandare:* Finanțarea priorităților actuale poate fi continuată în următorul ciclu, condiționată de standarde tehnice mai înalte pentru a stimula investițiile în tehnologie de ultimă generație care nu sunt încă fezabile în condițiile de piață și reforme instituționale mai puternice, cum ar fi responsabilitatea clară pentru politica RT.

2. Ce factori influențează rezultatele intervențiilor POIM în energie?

212. *Concluzie:* Principalii factori includ:

- Economici: dezvoltarea economică generală a țării, care duce la creșterea cererii de energie; creșterea prețului energiei în urma liberalizării pieței; schimbări în piețele de materiale necesare pentru finalizarea proiectelor.
- Geografice/demografice: modele schimbătoare ale cererii față de ofertă, care necesită o restructurare substanțială a infrastructurii (gaz, energie electrică, RT).
- Legislative și de reglementare: modificări în interpretările ajutoarelor de stat; creșterea costurilor de construcție în urma majorării salariilor pentru lucrătorii din construcții în decretul de urgență nr. 114/2018; revenirea temporară la prețurile reglementate la energie electrică și gaz; tarifele și

politicile locale pentru RT, precum și incertitudinile legate de aprobarea modificărilor legii RT; nu există practici unitare privind exproprierea și autorizațiile de construcție.

- Disponibilitatea resurselor complementare va depinde de condițiile pieței (în special pentru Axa 6, unde beneficiarii sunt companii private care operează pe piețe competitive) și de proprietatea politică pentru a accelera investițiile în infrastructură.

213. *Recomandare:* Acești factori – precum și dificultățile cauzate de pandemie, care ar putea avea efecte pe termen mai lung – trebuie luate în considerare în următorul ciclu. Cadrul legislativ și de reglementare trebuie stabilizat, de ex. prin organizarea unei discuții structurate cu alte autorități, inclusiv locale, care sunt implicate în permisiunea de a asigura o practică unitară și o interpretare juridică; sau analizarea impactului modificărilor legislative ad-hoc (cum ar fi decretul de urgență nr. 114/2018, care a determinat creșterea costurilor de construcție și revenirea la piețele reglementate de energie electrică și gaze naturale). Unele intervenții (cum ar fi OS 6.2 și OS 6.4) ar fi putut fi mai ieftine dacă condițiile pieței și cadrul de reglementare erau favorabile investițiilor private sau împrumuturilor comerciale de la bănci, ESCO, etc. Pregătirea pentru ciclul următor ar trebui să includă o revizuire a cadrului legal existent, deoarece rezultatele intervențiilor depind în mod critic de acești factori (de ex. Axa 7 depinde de claritatea juridică a responsabilităților asupra RT).

5.2 Coerență

3. În ce măsură intervențiile POIM în sectorul energiei sunt coerente cu strategiile, planurile și programele naționale?

214. *Concluzie:* Într-o anumită măsură, intervențiile POIM au înlocuit absența unei strategii energetice actualizate aprobate. Au făcut acest lucru oferind o listă de măsuri prioritare care nu sunt susținute de alte instrumente, cu obiective critice pentru eficiență energetică, SER, emisii și interconectivitate. POIM rămâne în mare măsură în concordanță cu actualul proiect de PNIESC și cu proiectul de PNRR, deși standardele (tehnice, instituționale) trebuie ridicate în următorul ciclu pentru a se asigura că investițiile țin pasul cu cea mai recentă tehnologie.

215. În general, lipsa unei viziuni strategice, absența unui angajament politic față de o strategie și lipsa unor responsabilități clare pentru instituțiile relevante (ministere, autorități de reglementare) duc la întârzieri în implementarea proiectelor majore de infrastructură din sectorul public și vor continua să conducă la întârzieri în următorul ciclu (practic toate proiectele pe Axele 7 și 8).

216. *Recomandare:* Pentru următorul ciclu de programare, dezvoltarea unei direcții strategice va deveni și mai importantă în asigurarea coerenței intervențiilor. PO ar trebui să fie instrumente pentru implementarea unei direcții strategice, bine integrate în politica națională și procesele bugetare – nu o înlocuire a acestora. Cel mai important, dacă o strategie RT nu este adoptată pentru a oferi o viziune strategică pentru sectorul care integrează cererea și furnizarea de energie termică (inclusiv eficiența energetică în clădiri), finanțarea continuă cu sprijinul UE nu va avea impactul scontat. Mai precis, fondurile UE pot finanța sisteme RT care vor rămâne neviabile sau ineficiente, în timp ce deconectările vor continua. Finanțarea după 2023, inclusiv pentru finalizarea proiectelor neterminate în ciclul actual prin „fazare”, ar trebui alocată numai după ce se asigură capacitatea autorităților locale (București și

celelalte orașe) de a proiecta și implementa o strategie de viabilitate pe termen lung pentru sectorul încălzirii centralizate – inclusiv ajustările tarifare, dezvoltarea și întreținerea infrastructurii – indiferent de schimbările din conducerea politică.

4. În ce măsură intervențiile POIM în sectorul energiei sunt coerente cu strategiile și programele UE (Pachetul UE pentru Energie Curată și alte strategii din domeniul energiei și schimbărilor climatice, după caz)?

217. *Concluzie:* POIM este în concordanță cu proiectele PNIESC și PNRR, care sunt concepute în mare măsură pentru a se conforma obiectivelor mai ambițioase ale Pactului Verde și modernizării accelerate post-pandemice a sectorului energiei prevăzute de planul de reziliență și redresare.

218. *Recomandare:* Trebuie aplicate standarde mai ridicate pentru intervenții, cum ar fi asigurarea că infrastructura va fi compatibilă cu cea mai recentă tehnologie (contorizare inteligentă, digitalizare pentru integrarea SER) și asigurarea tranziției către o energie mai verde (conductele de gaz să fie compatibile cu hidrogenul, etc.).

5.3 Eficiență

5. În ce măsură sistemul de implementare a intervențiilor POIM în sectorul energiei este funcțional și eficient în raport cu indicatorii de performanță?

219. *Concluzie:* Beneficiarii cu experiență anterioară în ciclul anterior notează îmbunătățiri în relația cu MA și DRI. Constrângerile majore pentru absorbție constau în: întârzieri în evaluare (cauzate și de procesul lung de contractare a evaluatorilor); interpretarea ajutoarelor de stat (în special în ceea ce privește capacitatea Consiliului Concurenței); și, într-o măsură mai mică, duplicarea documentelor solicitate de la beneficiari și raportarea cauzată de fluctuația personalului în AM/DRI și pierderea memoriei instituționale.

220. *Recomandare:* Schimbul de cunoștințe între beneficiari și între beneficiarii actuali și solicitanții potențiali, de ex. prin organizarea de întâlniri, poate avea beneficii mari în promovarea programului și asigurarea cererilor din partea beneficiarilor din sectoare mai variate.

6. În ce măsură sunt rentabile intervențiile POIM în sectorul energiei?

221. *Concluzie:* Proiectele contractate în cadrul POIM au ACB ex ante; toate proiectele ar necesita finanțare UE, în timp ce beneficiile sunt corelate cu indicatorii de impact. Având în vedere nivelul actual de implementare, cu puține proiecte finalizate, eficiența costurilor nu poate fi evaluată în această etapă și va fi abordată în următoarea evaluare.

222. *Recomandare:* Datele rezultând din analiza comparativă după finalizarea proiectelor, de ex. dintre tipurile de proiecte pe aceeași OS (în special Axa 6), ar putea fi folosite pentru a stabili prioritatea intervențiilor în următorul ciclu, dacă finanțarea este extinsă pentru intervenții similare.

5.4 Impact

7. În îndeplinirea obiectivelor stabilite pe program/proiect în sectoarele, zonele geografice și grupurile vizate, ce progrese pot fi observate (și anume, care sunt efectele brute) de la adoptarea intervențiilor?

223. *Concluzie:* După un început lent, POIM energie are șanse mari să atingă impactul estimat până în 2023 pentru majoritatea OS (cu excepția OS 7.2 – RT București, care nu va fi finalizat până în 2023 și va fi probabil „fazăt” în următorul ciclu de programare). Există de asemenea un risc pentru OS 7.1 și OS 8.1 ca implementarea proiectelor să depășească 2023. Pentru două OS (6.3 și 7.1), indicatorii de rezultat nu vor fi atinși din cauza selecției indicatorilor care, deși monitorizabili, nu surprind impactul real – de ex. eficiența energetică rezultată din contorizarea inteligentă nu va duce la un consum mai mic de energie electrică, deoarece cererea este influențată și de factori exogeni, cum ar fi înlocuirea altor combustibili cu energia electrică (electromobilitate, încălzire) și aparate electrocasnice noi. De asemenea, pierderile în RT vor crește, în general, deoarece câștigurile din intervențiile din OS 7.1 și OS 7.2 sunt înlocuite corespunzător de deteriorarea sectorului în general.

224. Sunt necesare îmbunătățiri majore în pregătirea și monitorizarea capacității pentru a stabili indicatori pentru rezultate finale și rezultate imediate care sunt ușor de măsurat și eficiente în integrarea impactului. Unii indicatori de rezultat imediat nu vor fi realizați deoarece au fost slab concepuți în timpul programării (de ex. economii de energie electrică pentru gospodăriile cu contorizare inteligentă, care vor crește din cauza factorilor exogeni în comparație cu referința din 2014). Alți indicatori, cum ar fi reducerea pierderilor în rețelele RT, surprind nu doar rezultatele (pozitive) ale proiectelor sprijinite, ci și deteriorarea generală (negativă) a sectorului, în afară de intervențiile POIM. De asemenea, datele reale privind implementarea nu ar trebui raportate pe baza angajamentelor contractuale ale beneficiarilor, ci pe progresul fizic și rezultatele imediate; în caz contrar, indicatorii raportați sunt prea optimiști și nu prezintă o imagine exactă a stării.

225. *Recomandare:* Îmbunătățirea capacității de pregătire a indicatorilor de rezultat final și de rezultat imediat. Acest lucru ar necesita consolidarea capacității nu numai la nivelul AM, ci la nivel strategic privind politica energetică (ME) și este strâns legat de capacitatea de planificare strategică.

8. În ce măsură progresul observat poate fi atribuit intervențiilor finanțate (care este efectul net)?

226. *Concluzie:* În toate Axele 6-8, finanțarea UE este folosită pentru a sprijini intervențiile care nu sunt acoperite de alte politici. Intervențiile din Axa 6 sunt mai „demonstrative”, în principal pentru a furniza informații despre costuri și beneficii în aceste domenii pentru a permite extinderea viitoare cu alte surse de finanțare (venituri proprii, finanțare comercială, costuri recunoscute în tarifele reglementate). Cel mai expus riscului este OS 6.3, unde proiectele demonstrative nu pot contribui la introducerea contorizării inteligente dacă introducerea continuă să fie amânată și tehnologia avansează. Axa 7 susține cele mai importante intervenții în RT; investițiile similare finanțate din bugetul național, cum ar fi programul de Termoficare sau din bugetele locale pentru investiții, sunt semnificativ mai mici, limitate de constrângeri bugetare (cum ar fi bugetarea anuală) și de standardele mai mici. OS 8.1

și OS 8.2 constau din „legături lipsă” (sau blocaje existente) fără de care obiectivele integrării și interconectivității SER nu pot fi atinse.

227. *Recomandare:* Extinderea proiectelor demonstrative și îmbunătățirea rezultatelor sectoriale mai largi la nivelul rețelei de termoficare, transportului și distribuției energiei electrice și gazului necesită o planificare strategică îmbunătățită în ME (dincolo de AM).

9. Care este efectul de rețea estimat existent al intervențiilor finanțate?

10. În ce măsură efectele ar putea apărea dincolo de aria geografică, sectoarele sau grupurile vizate (efectele de propagare estimate)?

228. *Concluzie:* Având în vedere nivelul actual de implementare, cu foarte puține proiecte finalizate și operaționale, întrebările 9 și 10 sunt tratate împreună. Nu există niciun impact actual al rețelei și este prea devreme pentru a evalua în detaliu impactul potențial, inclusiv efectele de propagare după finalizarea programului. Estimăm că proiectele vor avea într-adevăr efecte de propagare și de rețea după finalizarea programului în 2023, constând în principal din: cunoștințe sporite din proiecte demonstrative; revitalizarea anumitor industrii locale, cum ar fi producția de conducte; cunoașterea problemelor de infrastructură și a problemelor de operare; sensibilizarea consumatorilor industriali cu privire la beneficiile eficienței energetice; încrederea sporită a investitorilor în energie, în special a SER, că mediul de afaceri se îmbunătățește.

229. *Recomandare:* Dacă intervențiile vor continua după 2023, vor fi necesare standarde mai înalte pentru a asigura compatibilitatea tehnologică. Cel mai important, unele măsuri (sprijin RT, investiții în infrastructură în Transelectrica și Transgaz) ar trebui continuate doar dacă există un angajament clar pentru reforme în aceste sectoare care ar asigura viabilitatea și performanța. RT, în special, trebuie sprijinită numai după adoptarea legii termiei (amendamentele la Legea 325/2006), iar beneficiarilor ar trebui să li se solicite să prezinte o strategie clară, viabilă pe termen lung pentru RT în orașele lor, cu un program de implementare care nu poate fi pus în pericol de ciclurile politice.

5.5. Durabilitate

11. În ce măsură se așteaptă ca efectele intervențiilor să fie durabile pe o perioadă mai lungă de timp (respectiv, intervențiile pot fi integrate în planurile naționale de dezvoltare durabilă)?

230. *Concluzie:* În această etapă, durabilitatea poate fi evaluată în principal în ceea ce privește estimările beneficiarilor și dispozițiile pentru menținerea adecvată a investițiilor. Proiectele finanțate în cadrul POIM vor fi monitorizate timp de cinci ani de la finalizarea și începerea operațiunii, ceea ce oferă o asigurare suplimentară asupra durabilității.

231. Cu toate acestea, proiectele expuse riscului în termeni de durabilitate sunt proiectele pentru care finalizarea ar putea fi prelungită după sfârșitul anului 2023 („fazată” în următorul ciclu bugetar) – în special, RT București. De asemenea, SO 8.1 ar putea fi expus riscului, dacă apar întârzieri în timpul achizițiilor de lucrări și al construcției efective. În special în sectorul public, durabilitatea poate fi

asigurată dacă se traduce prin decizii politice și investițiile sunt accelerate (de ex. ANRE adoptă un calendar pentru introducerea completă a contorizării inteligente; legea RT este aprobată și clarifică responsabilitățile; Transelectrica și Transgaz încep să accelereze implementarea planurilor de dezvoltare a rețelei pe 10 ani).

232. *Recomandare:* Decizia de a finanța în continuare intervențiile ar trebui să fie în mod clar legată de astfel de decizii politice care indică proprietatea pentru proiectele de stat și dorința de a folosi experiența POIM în proiectarea sprijinului pentru eficiența energetică, investițiile din surse regenerabile sau introducerea contorizării inteligente în sectorul privat.

233. Instrumentele financiare pot fi proiectate pentru următorul ciclu de programare pentru a crește sumele disponibile pentru intervenții. Cu toate acestea, acest lucru este posibil numai în măsura în care PO pot fi pe deplin integrate în strategiile naționale globale (energie și climă) și în procesele de bugetare (cum ar fi în Polonia sau Lituania). De exemplu, pe baza modelelor poloneze sau lituaniene, pot fi stabilite fonduri pentru fiecare intervenție care poate fi completată de sprijin suplimentar de la bugetul românesc și împrumuturi private pentru pârghia fondurilor UE; acesta din urmă va fi bineînțeles rambursabil de beneficiari. De exemplu, un astfel de fond poate fi creat pentru a sprijini RT care integrează intervențiile PO și programele naționale, cum ar fi Termoficarea. Integrarea intervențiilor PO cu măsuri similare prevăzute în strategiile și procesele bugetare naționale ar sprijini adoptarea aceluiași nivel de standarde tehnice pentru proiecte, indiferent de sursa de finanțare, asigurând în același timp extinderea.

234. De asemenea, recomandăm includerea eficienței energetice în clădiri în următorul ciclu în același PO cu energia. Acest lucru ar permite coordonarea măsurilor privind cererea și oferta; ar asigura prioritizarea proiectelor pentru furnizarea de energie termică în orașele care au o abordare integrată; și ar facilita procesul de depunere a cererilor pentru beneficiari (municipalități), care s-ar ocupa de un singur sistem de implementare și un set de omologi în loc de doi (POIM și POR).

12. În ce măsură ar trebui finanțate în continuare intervențiile POIM din sectorul energiei - de exemplu, pentru a-și menține relevanța pentru următoarea perioadă de programare?

235. *Concluzie:*

Provocările actuale ale programului:

- Capacitatea de evaluare din AM a condus la întârzieri în contractarea proiectelor pentru finanțare
- Capacitate redusă de interpretare a ajutorului de stat (inclusiv în Consiliul Concurenței)
- Cerințe tehnologice scăzute pentru proiectele actuale – de ex. standardele pentru rețelele de termoficare sau de gaz sunt joase, constând în înlocuirea conductelor existente, cu investiții mici în digitalizare sau tehnologii care ar permite trecerea de la fosilă la SER.
- Capacitatea limitată de a colecta date și de a elabora indicatori de rezultate și de realizare, care să fie în același timp și monitorizabili, și relevanți pentru impactul intervențiilor
- Interpretarea diferită privind autorizațiile și exproprierile între instituțiile publice și autoritățile locale

- Posibile riscuri viitoare legate de următoarea etapă de implementare. Având în vedere nivelul scăzut de implementare (cu puține proiecte mari de infrastructură publică începute), nu există o evaluare clară a riscurilor legate de următoarea etapă a proiectelor. De exemplu, există experiență în ceea ce privește autorizațiile și exproprierile, dar ne putem aștepta la dificultăți în procesele de achiziții care abia încep. Întârzierile în achiziții pot împinge unele proiecte (OS 8.1, OS 7.1, OS 7.2) cu mult peste termenul limită din 2023.

Provocări mai largi de programare:

- PO compensează lipsa unor strategii mai largi din sectorul energiei, în loc să fie un instrument care să susțină o viziune strategică (cum ar fi o strategie energetică și climatică, susținută de mai mulți factori de decizie și finanțată din surse diferite, dintre care PO este doar una). Acest lucru reduce impactul potențial al PO, posibilitatea de a beneficia de sprijinul UE și de a completa cu alte surse financiare; de asemenea, lipsa angajamentului politic față de o strategie mai largă duce la lipsa de proprietate și determinare pentru a rezolva blocajele administrative remarcabile la punerea în aplicare a proiectelor în POIM.

236. *Recomandare:* Un sprijin suplimentar pentru intervențiile energetice POIM ar trebui să ia în considerare atât provocările actuale, cât și cele mai ample ale programului, după cum urmează:

Provocările actuale ale programului:

- Capacitatea de evaluare în AM trebuie să fie mărită, inclusiv procesul de selectare a evaluatorilor. Întârzieri semnificative în majoritatea OS au fost cauzate de procesul îndelungat de evaluare.
- Creșterea capacității de ajutor de stat (inclusiv în cadrul Consiliului Concurenței) poate fi esențială pentru a elimina întârzierile în aprobarea orientărilor pentru cereri, în special pentru proiectele mari care implică monopoluri naturale și companii de stat. Pentru beneficiarii industriali (cum ar fi OS 6.2), ar putea fi necesară o abordare diferită în ceea ce privește ajutorul de stat pentru a oferi companiilor mari posibilitatea de a solicita – mai ales pentru că plafonul sistemului de minimis (și, prin urmare, al sprijinului) este de doar 200.000 EUR, mult sub costurile sistemelor de contorizare inteligentă pentru industrie extrem de sofisticate. De asemenea, intervenția ar putea beneficia de mai multe cereri din partea IMM dacă se organizează o campanie de informare pentru conștientizare. În plus, AM ar putea organiza mese rotunde cu beneficiarii și solicitanții potențiali; acest lucru ar putea contribui la schimbul de cunoștințe și la vizibilitatea programului (astfel de discuții pot fi organizate fără preocuparea schimbului de informații sensibile din punct de vedere comercial) oferind în același timp informații consumatorilor industriali din diferite sectoare cu privire la potențialul economic demonstrabil al eficienței energetice.
- Trebuie reevaluate criteriile de eligibilitate pentru proiectele pe care beneficiarii le consideră riscante. De exemplu, beneficiarii sprijinului pentru resurse geotermale se confruntă cu riscul ca să nu fie eligibile cheltuielile proiectului la sfârșitul proiectului dacă proiectul nu se dovedește a fi viabil (o circumstanță care nu este cunoscută până la finalizarea proiectului).
- Este esențial să se intensifice ambițiile tehnice ale intervențiilor pentru a se asigura că investițiile sunt „adaptate exigențelor viitorului” (de ex. standarde mai înalte pentru

infrastructură; tehnologii noi, digitalizare, stocare; compatibilitatea rețelelor de gaz cu hidrogenul). Acestea trebuie să ia în considerare tipurile de proiecte care sunt sprijinite din fonduri UE în alte state membre.

- Indicatorii pentru rezultatele imediate și rezultatele finale trebuie să fie reglați pentru a măsura efectiv impactul real al intervențiilor (impact direct sau contribuția la obiective mai largi, dar direct atribuibile intervenției).
- Practicile privind autorizațiile și exproprierile trebuie unificate. În prezent, deși legislația privind exproprierile și autorizațiile de construcție este clară, există diferite interpretări ale diferitelor instituții și autorități locale. O întâlnire/masă rotundă cu instituțiile responsabile poate ajuta la realizarea interpretărilor unitare și poate facilita implementarea unor proiecte mari de infrastructură (de ex. liniile de energie electrică sau conducte de gaz) care necesită numeroase aprobări similare de la multe instituții (de ex. autorizații de construcție de la zeci de autorități locale de pe amplasamentul proiectelor).
- Domeniile cu riscuri la achiziții publice (pregătirea caietului de sarcini, contestațiile, etc.), supravegherea lucrărilor, garanțiile de execuție etc. trebuie evaluate pentru a identifica în timp măsurile de atenuare.

Provocări mai largi de programare:

- Înainte de a decide asupra intervențiilor care ar trebui urmărite în următorul ciclu, cel mai important, trebuie întreprinse reforme semnificative în sectoarele pentru care sunt destinate finanțările. Răspunsul la ultimele recomandări și priorități ale Consiliului din Planurile Naționale de Reformă presupune, printre altele, adoptarea strategiilor și planurilor de acțiune naționale, aliniate cu responsabilități și bugete clare; acestea sunt în prezent principala verigă lipsă dintre PO și documentele strategice ale UE. Acestea s-au dovedit a fi un obstacol semnificativ pentru programarea ciclului curent (de ex. dificultatea în formularea indicatorilor este doar o consecință a necunoașterii modului în care pot fi încorporate intervențiile în POIM în cadrul unor măsuri politice mai largi; lipsa progresului în proiecte mari de infrastructură, cum ar fi RT, Transelectrica și Transgaz este un semn al lipsei de proprietate și a voinței politice de a urmări investiții ambițioase în infrastructuri critice importante la nivel strategic). PO 2014-2020 s-au bazat pe intervențiile și lecțiile învățate din ciclul anterior (concentrându-se pe domenii identificate ca fiind demne de cheltuit, fără priorități clare), dar pentru 2021-2027, nivelul de ambiție estimat este mult mai mare, date fiind direcțiile strategice ale noului Pact Verde și NextGenerationEU. Dacă nu vor exista astfel de reforme, extinderea intervențiilor de până acum, creșterea ambiției intervențiilor similare sau modificarea priorităților nu vor duce lipsă decât de proprietate. Cerința de a pregăti PNIESC și PNRR (și SRTL pentru eficiența energetică în clădiri) este o bună oportunitate de a ancora strategiile naționale la procesele UE; pregătirea planurilor de acțiune este următorul pas. PO trebuie privite drept una dintre sursele de finanțare pentru implementarea acestor strategii și planurilor de acțiune. Finanțarea în următoarele PO ar trebui să fie direcționată către sectoarele în care există dorința de a mobiliza utilizarea fondurilor UE, demonstrate de existența unei strategii naționale și de disponibilitatea altor surse de finanțare.